

Тужилачка реч

Удружење јавних тужилаца
и заменика јавних тужилаца Србије

Број 3 • Година II • www.uts.org.yu • Грачаничка 18, Београд

Активности УТС

У протеклом периоду, бројне активности Удружења тужилаца Србије се не могу потпуно покрити у једном броју наших новина.

У хотелу „Метропол“ у Београду, у сарадњи са мисијом ОЕБС-а у Србији и Црној Гори, Америчким удружењем правника за владавину права АВА СЕЕЛ и Републичким јавним тужилашвом је одржана конференција са називом „Актуелни проблеми тужилаштва у Србији“. Учеснике су поздравили шеф мисије ОЕБС-а у СЦГ г. Маурицијо Масари, в.д. Републичког јавног тужиоца г. Слободан Јанковић, Председник Скупштине УТС Бранислава Вучковић и директор Аба сили-ја г. Роберт Локери. На конференцији су обрађене следеће теме: Уставни положај тужилаштва у Србији, Етички кодекс тужилаца, Улога тужилаца у преткривичном поступку и Међународна и регионална сарадња тужилаца. Поред наших колега Горана Илића, јавног тужиоца у Првом ОЈТ у Београду, Милана Петровића, заменика тужиоца за ратне злочине и Александра Милосављевића, заменика јавног тужиоца у Посебном одељењу за организовани криминал, реферат је припремио и специјални гост конференције господин Николас Каудери, председник Међународног удружења тужилаца и директор Јавног тужилаштва Новог Јужног Велса у Аустралији. Конференција је била одлично посећена, а након уводних реферата се развила дискусија у којој су учествовали готово сви учесници Конференције.

Свој боравак у Београду, колега Каудери је искористио и да посети Републичко јавно тужилаштво и специјална тужилаштва. Том приликом је упознао своје домаћине са организацијом и надлежностима тужилаштва у Аустралији, али и са искуствима које они имају у пракси. Са представницима Удружења, колега Каудери је разговарао о организацији и принципима Међународног удружења тужилаца, чији је члан и Удружење тужилаца Србије, а председник Извршног одбора УТС Александар Милосављевић, је предложио Каудерију, да наша земља и наше Удружење организује једну од предстојећих скупштина Међународног удружења тужилаца.

У сарадњи са Америчким удружењем правника је започета реализација пројекта едукације младих тужилачких кадрова (заменика са искуством мањим од 3 године, тужилачких помоћника и приправника). Први семинар је одржан у Ваљеву 17. и 18. јуна 2005. године, а планирано је да се од септембра организује још 4 семинара, тако да се покрије цела Република. Обрађен је преткривични поступак (Јасмина Киурски, заменик РЈТ), Процесни институти уведени 2002. године (Бранислава Вучковић, Радован Лазић), оптужница (Миленко Мандић, Окружни јавни тужилац у Ужицу), жалба (Милан Петровић, заменик РЈТ и тужиоца за ратне злочине) и Нове тенденције у кривичном законодавству (Богдан Станковић, заменик РЈТ и тужиоца за ратне злочине). Такође је започето и са реализацијом пројекта серије саветовања на тему „Насиље у породици“, од којих су већ одржана саветовања у Панчеву и Пожеги. Предавачи су били Слађана Јовановић (Институт за криминолошка и социолошка истраживања у Београду), Жана Кузмановић, Даница Видовић и Садика Гицић (Центар за соц. рад Београд), Ружица Јелисавца (СОС Ужице), Светлана Јовановић (Центар за соц. рад Пожега), Милош Ракић (начелник ОУП-а Пожега), Бранислава Вучковић (ОЈТ Панчево), Миодраг Плазинић (ОЈТ Пожега), Невена Петровић (Пето ОЈТ Београд) и Урошевић Витомир (судија Општинског суда у Пожеги). Са саветовања у Пожеги објављујемо и опширнији извештај.

Свакако треба напоменути и да Уставни суд Републике Србије 16. јуна 2005. године донео одлуку којом је прихватио иницијативу Удружења (у целисти је објављена у прошлом броју) и утврдио да одредба одељка I тачка 1 Закључка Владе Републике Србије 05 бр. 121-8431/2004 од 23. децембра 2004. године, а којом су судије, тужиоци и заменици тужилаца изузети од повећања основице за обрачун плата изабраних и постављених лица у државним органима, није у сагласности са Уставом и законом. Сада настаје проблем јер се покушава променом закона ретроактивно конвалидовати незаконити закључак Владе, па се у Извршном одбору планирају нови потези у циљу побољшања материјалног положаја.

Радован Лазић, уредник

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА ТУЖИЛАШТВА У БОРБИ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА

пише:

Јован Крстић, заменик Републичког јавног тужиоца Републике Србије Председавајући SEEPAG

Србија и Црна Гора већ дуже време даје значајан допринос сарадњи тужилаца земаља Југоисточне Европе у борби против прекограничног криминала, нарочито у оквиру регионалне Иницијативе за сарадњу земаља Југоисточне Европе са седиштем у Букурешту (SECI), као и у оквиру пројекта регионалне сарадње по Меморандуму о сарадњи тужилаца Западног Балкана у оквиру CARDS регионалног програма и као и европског програма сарадње који се пројектује на Конференцији државних тужилаца Европе (CPGE). Мрежа за сарадњу правосуђа Европске Уније - EЈN и EUROJUST представљају референтан модел сарадње.

Међународна иницијатива за оснивање Саветодавне групе тужилаца земаља

Југоисточне Европе (SEEPAG) лансирана под окриљем Дирекције за економску међународну регионалну сарадњу и иницијативе при Министарству спољних послова СЦГ (DEMRI), почев од септембра 2001. године, након првог контакта са координатором SECI иницијативе. На састанку Комитета за обједињену сарадњу SECI Центра за борбу против прекограничног криминала (JSS) у Букурешту од 09. до 10.10.2003. године СЦГ је ставила предлог за оснивање SEEPAG. Након пажљивих припрема и консултација, представници тужилаштва Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Грчке, Хрватске, Мађарске, БЈР Македоније, Молдавије, Румуније, Словеније, Србије и Црне Горе и Турске су се састали 11.-12. децембра 2003. године у Београду у просторијама Министарства Спољних послова и усвојили

Декларацију са првог састанка SEEPAG и Списак тужилаца за контакт. Ова активност је у 2004. години настављена у координацији са новооснованим сектором за регионалне иницијативе и сарадњу МСП и Сектора за нормативне послове и међународну сарадњу Министарства правде Републике Србије.

Упоредо са тим, настављено је учешће тужилаштва Србије и Црне Горе у регионалној иницијативи Пакта за стабилност Југоисточне Европе – Процесу сарадње земаља Југоисточне Европе (SEECP) која следи принципе из Лондонске Декларације о борби против организованог криминала у Југоисточној Европи из новембра 2002. године.

Као резултат поверења које тужилаштву указују институције Европске Уније и влада САД, Републички јавни тужилац је био позван на Састанак руководиоца у правосуђу земаља ЕУ у Бриселу од 08. до 09.02.2004. године. Овај састанак је био посвећен разматрању будућег регионалног споразума о заштити сведока. На том састанку смо изложили наше погледе на сарадњу у области пружања правне помоћи, размени доказа и заштити сведока. Оснивање SEEPAG је истакнуто као позитиван пример регионалне сарадње.

У току 2004. године Републичко јавно тужилаштво Републике Србије је концентрисало напоре да државни органи Србије и Црне Горе пруже сву неопходну техничку помоћ за функционисање SEEPAG и на тај начин покажу добро артикулисану политичку вољу за обрачун са прекограничним криминалом. Седиште Секретеријата SEEPAG је у канцеларији у Згради савета Министара СЦГ у Београду. Представник Србије и Црне Горе, као земље иницијатора, председава Саветодавном групом тужилаца Југоисточне Европе, а председавајући је именовао и секретара SEEPAG. Локација канцеларије одговара функцијама SEEPAG као саветодавног тела које даје националним тужилаштвима препоруке за успостављање Тужилачких фокусних тачака сарадње (Procesutorial Focal Points-PFP). Предвиђено је и стално финансирање на

основу трипартитног споразума (Министарство правде Србије-OEBS-SECI Center). Тужилачке фокусне тачке не представљају само реалну мрежу тужилаца за контакт, већ се пројектује и виртуелна мрежа за видео комуникацију и конференције.

Ова канцеларија је део међународне мреже за сарадњу и постоји упоредо са националном фокалном тачком Центра за борбу против прекограничног криминала (SECI Center National Focal Point) у Београду. У току 2004. године поједини тужиоци су преко ове мреже учествовали у међународним операцијама против организованог криминала (припреме, извођење и вредновање).

Мрежа за сарадњу SEEPAG-а обухватала је, осим активности SECI Центра, и пројекте и активности Пакта за стабилност земаља Југоисточне Европе – SPOC и SPAI иницијативе, EUROJUST-а, EUROPOL-а, CARDS Округлог стола за сарадњу тужилаца земаља западног Балкана и других међународних организација. Ова стручна група тужилаца је такође и пример за остваривање сарадње тужилаштва за друге регионалне организације као што је GUAM (Грузија, Украјина, Јерменија и Молдавија) и за земље ЕУ.

Друга конференција Саветодавне групе тужилаца земаља Југоисточне Европе (SEEPAG) одржан је од 19. - 20. 04. 2004. године у Букурешту у згради Парламента Румуније у просторијама SECI Центра. Размотрена је дотадашња активност у институционализацији SEEPAG-а и проблематика заштите сведока. Састанку су присуствовали представници Европске комисије (European Commission-Europe Aid), ОЕБС Мисија (OSCE), Канцеларије Високог представника у БиХ (Office of High Representative BH), Иницијативе за сарадњу земаља Југоисточне Европе (SECI Центер), Пакта за стабилност земаља Југоисточне Европе (SP for SEE, SPOC), Уједињених Нација (UNODC/TPB), Europol, представника VISA-CEMEA, Министарства спољних послова и Министарства правде САД, Службе за заштиту сведока Литваније и представници

земаља посматрача у SECI. Министар правде Републике Србије упутио је поздравно писмо конференцији. Заменик Републичког јавног тужиоца Републике Србије и Државни тужилац Црне Горе били су копредседавајући. Разматрани су принципи регионалног споразума о заштити сведока у складу са резултатима Бриселског састанка, решења по моделу Регионалног споразума Балтичких земаља и формиране су радне групе за разматрање праксе кривичног прогона и законодавних решења у појединим областима. SEEPAG је добио пакет политичке подршке Пакта за стабилност земаља Југоисточне Европе, SECI и Европске Комисије. Потврда ове подршке је дошла у виду комплимената представницима СЦГ на Министарском састанку Процеса сарадње земаља Југоисточне Европе (SEECF) одржаном 18.05. 2004. године у Букурешту.

Трећа конференција SEEPAG одржана је у Београду од 21. до 22. 07. 2004. године, са примарним задатком да припреми за потписивање основне документе ове јединствене међународне професионалне групе: Опште смернице за рад – (General Guidelines), Стратешки план – (Strategic Plan), План рада – (Action Plan) и Препоруке за оснивање тужилачких контактних тачака – (Prosecutorial Local Points Recommendations). Значајна је била морална и материјална подршка Министарства спољних послова СЦГ и Министарства правде Републике Србије, OEBS мисије у Београду, SECI Центра, Европске Комисије, Пакта за стабилност, Амбасаде САД и Британске Амбасаде у Београду. Осим наведене главне теме, представљени су модели заштите сведока у Ирској и Италији, а представљена су и наша законодавна решења у овој области и решења по националним законодавствима осталих 11 земаља чији представници сачињавају SEEPAG. Конференција је била успешна јер је након напорних преговора, креирала основне документе SEEPAG и припремила их за усвајање.

Ипак, најзначајнији доказ у процесу сарадње тужилаца 12 земаља Југоисточне Европе у 2004. години је четврта конференција саветодавне групе тужилаца земаља Југоисточне Европе (SEEPAG) одржана 14. и 15. децембра 2004. године у Палати Државне заједнице Србије и Црне Горе у Сали Београд. Учесници конференције су потписали специфичан Меморандум о сарадњи који се састоји од основних докумената SEEPAG: општих смерница за рад (General Guidelines) и Препоруке за оснивање тужилачких контактних тачака – (Prosecutorial Local Points). Свечаној церемонији потписивања присуствовали су Министар правде у влади Републике Србије, шеф Мисије OEBS у СЦГ, Британски Амбасадор у Београду и заменик шефа мисије САД у Београду. Финални чин потписивања меморандума је врхунац успешне међународне активности републичког јавног тужилаштва Републике Србије.

У процесу сарадње дошло је до закључења Меморандума о разумевању између тужилаштва 6 земаља Западног Балкана у Скопљу 30. 03. 2005. године у оквиру пројекта CARDS Регионалног округлог стола. У складу са улогом и значајем SEEPAG Републичко јавно тужилаштво Републике Србије је учествовало у састављању амандмана на тај споразум. Одредбом чл. 3. овог споразума SEEPAG је одређен као један од механизма за спровођење споразума, упоредо са EUROJUST-ом и другим контактним тачкама Следећи састанак CARDS Округлог стола у седишту Савета Европе у Страсбургу се посвећује унапређењу сарадње тужилаштва и полиције у борби против организованог криминала, као логичним наставком процеса хармонизације у међународној сарадњи у овој области. На том састанку се остварује комбинација два CARDS пројекта: Установљивање независног, поузданог и функционалног судства и побољшање сарадње правосуђа Западног Балкана (CARDS JUSTICE) и развијање поузданог и функционалног полицијског система, побољшање борбе против главних криминалних активности и полицијска сарадња (CARDS POLICE) све са циљем повезивања

тужилаштва и полиције на међународном плану.

Сви наведени меморандуми о регионалној сарадњи се представљају на Конференцији државних тужилаца Европе (CPGE) у Будимпешти у оквиру европског програма тужилачке сарадње. У одговорима на упитник за ту конференцију садржана је визија РЈТ Србије могућем начину хармонизације свих постојећих иницијатива и мрежа за сарадњу у борби против организованог криминала.

На састанку са председником Међународног удружења тужилаца (IAP) у Београду приступ у моделирању оперативне међународне мреже за сарадњу тужилаца кроз SEEPAG оцењен је као достигнуће које има глобални значај.

SEEPAG је дефинитивно институционализован као мрежа која има 12 тужилачких фокусних тачака 2004. године. Релативно кратко време постојања уз амбициозно постављене задатке, наметнули су потребу разраде многобројних организационих и суштинских аспеката сарадње кроз ову мрежу, укључујући и дефинисање методологије рада и прецизирање конкретних оперативних механизма кроз које се остварују задаци постављени пред Саветодавну групу тужилаца Југозападне Европе.

Методолошки посматрано, питања која се тичу структуре и организације рада SEEPAG-а разматрају се у оквиру сталних радних група које су сачињене од представника појединих земаља чланица SEEPAG-а.

У овом тренутку радне групе симултано раде на дефинисању питања из више области. Ове области су претходно дефинисане као приоритетне за реализацију пуног потенцијала SEEPAG-а. У том смислу одређене су следеће области на које су се концентрисали чланови SEEPAG:

1. Креирање статистичког модела који би систематично презентовао активности како појединих PFP (Prosecutorial Fokal Pionts), тако и резултате SEEPAG-а

као целине. Начин сарадње који се остварује кроз SEEPAG представља пионирски подухват у региону, а у појединим својим аспектима, као на пример када се ради о учешћу тужилачких контактних фокусних тачака у специјалним операцијама на међународном нивоу, има још шири значај. Ова чињеница је наметнула потребу да се приликом израде статистичког модела тежиште стави на помирење интереса заштите података добијених од појединих националних правосуђа и потребе да се резултати рада SEEPAG-а прикажу на јасан и систематичан начин. Статистички модел који резултира из оваквог компромиса, пружаће основу за анализу резултата рада и идентификацију проблема који се јављају у току рада SEEPAG-а, а такође и за анализу тенденција и токова организованог криминала на подручју 12 земаља Југоисточне Европе,

2. Осмишљавање механизма којим ће SEEPAG допринети побољшању активности и у праћењу резултата рада SECI Центра за борбу против прекограничног криминала. С обзиром да је један од основних задатака SEEPAG-а асистирање SECI Центру у обављању његових активности, то се као један од приоритета наметнуло проналажење конкретних модела кроз које би SEEPAG, у складу са својом организационом структуром и овлашћењима која произилазе из одредаба националног законодавства максимализовало свој допринос успешности специјалних операција које води SECI центар и успешности осталих његових активности.
3. Дефинисање материјално-правних основа сарадње која се спроводи кроз SEEPAG у контексту међународних споразума заједничких за све земље чији су представници чланови SEEPAG-а. Имајући у виду да основни

документи SEEPAG-а представљају првенствено процедурални основ за сарадњу, неопходно је дефинисати домен те сарадње у материјално правном смислу, по дефиницијама из националних законодавстава и онако како је то предвиђено по међународним споразумима и уговорима. Први корак ка томе је анализа међународних споразума и усаглашавање њиховог тумачења на нивоу SEEPAG-а.

4. Дефиниција положаја SEEPAG-а у односу на остале облике сарадње међу тужилаштвима земаља Југоисточне Европе, а који су установљени билатералним и мултилатералним споразумима. Тенденција јачања политичке свести о потреби међусобне сарадње, поред својих несумњивих позитивних аспеката, носи опасност од успостављања паралелних механизма сарадње међу тужилаштвима. Овакви механизми уколико нису у потпуности међусобно координисани и хармонизовани, могу својим паралелним активностима резултирати уназађивањем укупне ефикасности у борби против организованог криминала. У том погледу SEEPAG као тело које обухвата највећи број земаља Југоисточне Европе и при томе своје активности заснива на логистичкој подршци и активностима SECI Центра, треба да преузме улогу механизма који обезбеђује укупну координацију и хармонизацију свих осталих билатералних и мултилатералних видова сарадње који су ужег опсега.

Пошто је SEEPAG формиран првобитно на инфраструктури SECI Центра за борбу против прекограничног криминала у Букурешту (а тек касније добија улогу и у другим иницијативама), то је оперативно ангажовање тужилаца чланова SEEPAG у току 2004. године било обезбеђено кроз планове и операције Ударних група Центра за поједине видове криминала (SECI Center Task Forces- за борбу против трговине

људима (операција Мираж 2004), за борбу против трговине наркотицима (операција Safe Heaven), за борбу против кријумчарења и трговине лаким наоружањем (састанак SECI Center Task Force for Small Arms and Light Weapons у Тирани, итд.). Најзначајније је учешће у међународној специјалној операцији „Мираж 2004“. У поступку евалуације утврђене су огромне размере и учинак ове заједничке полицијске акције која је обухватила више стотина ухапшених лица и још већи број жртава трговине. Такође је на састанцима SEEPAG била представљена и операција „Safe Heaven“ која је спровођена уз учешће представника других државних тужилаштава.

Од чланова тужилачке мреже за сарадњу се очекује и да учествују у појединачним међународним специјалним операцијама. На пример, учешће представника РЈТ у позицији националне контактне тачке SEEPAG у операцији „BUS“ против организоване групе трговаца људима, у сарадњи са Специјалним обвинитељем Македоније (члан SEEPAG), и полицијским тимовима Румуније (SECI Center Task Force), Србије (УБПОК), и Грчке (Официри за везу) и одређених експерата. Операција је реализована хапшењем извршилаца у Грчкој. Међутим, важнији резултат акције се састоји у анализи одређених успеха и слабости у примени специјалних истражних метода, тактика и техника, као и у погледу обогаћивања искуства. У другом случају, ради саслушања сведока и прикупљања доказа, између Специјалног тужилаштва за организовани криминал и државног тужилаштва Републике Молдове обављена је видео конференција уз посредовање и техничку подршку специјализоване медијске корпорације.

Предстоји упознавање окружних тужилаштава у Републици Србији са преузетим међународним обавезама и новој позицији тужилаца у примени разних уговора о сарадњи и обавези учествовања у заједничким операцијама и координираним истрагама.

Улога чланова SEEPAG у специјалним операцијама представљена је на саветовању

„Међународна правна помоћ и заштита жртава трговине људима“ од 29. 11. 2004. године у Београду. У пројекту који води Институт за међународну правну помоћ и сарадњу из Берлина у оквиру „AGIS“ програма на тему „Унапређење кривичне истраге, сарадње и изградње мреже за сарадњу у борби против трговине људским бићима у Југоисточној Европи“, од 06. до 09. 05. 2004. године у Будимпешти. Делегација РЈТ узела је учешће на сва три „радна стола“ заједно са делегацијама државних тужилаштва из Румуније и Мађарске. Руководи радном групом „А“ предложили смо модел будуће сарадње тужилаштва. По том моделу у мају 2005. године обавља се студијска размена тужилачких тимова на релацијама Нови Сад – Панчево - Темишвар - Арад.

У оквиру мултилатералне сарадње, а у пројектима регионалне сарадње тужилаца земаља Југоисточне Европе у борби против организованог криминала, у току 2004 године започет је процес преговора који је резултирао закључењем Меморандума-Протокола о сагласности у остваривању међународне сарадње у борби против организованог криминала и прогона за ратне злочине са Државним одвјетништвом Републике Хрватске. У припреми је потписивање меморандума са Тужилаштом –Тужитељством Босне и Херцеговине. Такође је и тужилац за ратне злочине Републике Србије, као сапотписник, активно укључен у сачињавање финалног документа.

Билатерална сарадња представља класичан облик организовања у борби против прекограничног криминала. На пример, посета Државном тужилаштву Бугарске, на позив Тужиоца Бугарске Николе Филчева у септембру 2004. године је остала забележена као веома корисна за наше две државе. За контакте ове врсте је битно да се договори неформална размена информација и дефинишу будући односи који ће бити регулисани Меморандумом о разумевању и сарадњи.

Посета Федералном тужилаштву Швајцарске на позив Федералног јавног тужиоца Швајцарске Valentina Roschacher-a, је пажљиво припремана путем размене електронске поште у којој смо се сагласили са датумом посете, саставом делегација и планом посете. Испоставило се да је Федерално Тужилаштво Швајцарске добило нова овлашћења управо због потребе да се на савезном нивоу централизује тужилаштво у складу са новим надлежностима конфедерације (у борби против организованог криминала, прања новца, финансирања тероризма, корупције и геноцида), и то са четири национална центра (у Цириху, Берну, Лозани и Лугану). Овакво организационо обједињавање функција на савезном нивоу у борби против организованог криминала би требало да буде поучно, с обзиром да много лабавије државне заједнице од СЦГ имају заступљено тужилаштво на највишем нивоу (Комонвелт има институцију Службе Краљичиног тужилаштва – CPS). Иначе у конкретној сарадњи је с обзиром на специфичности правног система Швајцарске и њеног положаја у Европи, припремљен предлог Меморандума о споразумевању и сарадњи у борби против организованог криминала са Републичким јавним тужилаштом Републике Србије. Међутим, због хитности предузимања мера према одређеним групама извршилаца и вредности размењених обавештајних података, дошло је до узвратне посете швајцарских колега и сусрета истражних тимова.

Сарадња са Државним тужилаштом Словачке Републике заснована је на принципу обостране користи у испуњавању циљева у борби против организованог криминала. Уз обострано уважавање, ова сарадња је крунисана посетом Државног тужиоца Словачке Доброслава Трнке Републичком јавном тужилаштву.

Практично посматрано, сарадња у борби против организованог криминала и даље се углавном процењује кроз резултате кривичних поступака који су предузети од стране Специјалног тужиоца за борбу против организованог криминала, али кроз поступање других тужилаштва. При томе треба имати

на уму да је због хапшења одбеглих чланова криминалних група и њихових исказа и суочења, добијена јаснија слика о огромном степену инфилтрације извршилаца класичних кривичних дела у државне органе, а посебно у оба тадашња ресора полиције. Умешаност лица из државних органа која су у вези са припадницима ових група и везе између ових група се истражују у предкривичном поступку. Борба против организованог криминала је настављена несмањеним темпом и након реализације познатих полицијских акција. Напорима специјалног тужилаштва допринеће и међународна сарадња која се олакшава и убрзава коришћењем тужилачких мера за сарадњу. Преко ових мрежа обезбеђује се и стручно усавршавање и оспособљавање тужилаштва за примену посебних истражних техника.

Треба имати у виду да су сарадњом обухваћени и разговори са представницима разних међународних организација различитог значаја и степена повезаности са тужилаштвом. Бројни примери оваквих контаката показују све већу заинтересованост страних чинилаца за наше капацитете у борби против организованог криминала. Испитивање наших могућности и спремности се креће од разматрања реакције тужилаштва на појаву одређеног броја кривичних дела која се врше против друштвеног уређења и основних људских и грађанских права као општег и најзначајнијег објекта заштите нашег демократски оријентисаног друштва (разговори са известиоцима Савета Европе), па до молби страних дипломатских представништава да се омогуће разни приступи стручњака и официра за везу надлежним тужилаштвима, а за потребе кривичног прогона у њиховим земљама.

Значајан део сарадње односи се на примере тужилаштва да се суочи са криминалом високе технологије. Један од важних чинилаца оспособљавања тужилаштва представљају контакти са Европском агенцијом за реконструкцију и невладином организацијом Међународни ибероатлански савез за помоћ управи и правосуђу (FIIAPP) који су предузети ради изградње информационог система јавног тужилаштва. Овим институцијама је достављен кориснички захтев тужилаштва „Спецификација IT” израђен од стране посебне радне групе. Као плод раније успостављених контаката, у сарадњи са Службом Краљевског тужилаштва Британије (CPS) у Београду је од 22. до 23. 06. 2004. године организован семинар за тужиоце, судије и полицију под називом „Компијутерски криминал – координирана решења”. Том приликом се домаћој стручној јавности представила Национална јединица Британске полиције за криминал високе технологије (NHTCU). Овакав професионални приступ у сарадњи у борби против организованог криминала довешће до стандардизације у поступању за све области криминала. Побољшаће се и сарадња тужилаштва и полиције, јер је за примену стандарда неопходно да се организују посебна одељења полиције као на пример одељења или јединице за борбу против компијутерског криминала, за борбу против повреде права интелектуалне својине и др. Ово даље треба повратно да утиче да се национална тужилаштва специјализују. Такође ће се у поступање тужилаца уводити међународни стандарди и успостављати такозвана најбоља пракса поступања за све области криминалитета. Тако ће тек тада SEEPAG, као јединствено међународно тело, добити прави значај и показати се као неопходан механизам сарадње и стручних консултација.

Уставни суд

1558

Уставни суд Републике Србије у саставу: председник Слободан Вучетић и судије Верона Адам-Бокрош, др. Срђан Ђорђевић, др. Милутин Ђуричић, Бранка Ћурчија и мр. Светозар Чиплић, на основу члана 125. Устава Републике Србије, на седници одржаној 16. јуна 2005. године, донео је:

ОДЛУКУ

1. Утврђује се да одредба I тачка 1. у делу који гласи: „и изабрана лица у правосудним органима“ Закључка Владе Републике Србије 05 број 121-8431/2004 од 23. децембра 2004. године, није у сагласности с Уставом и законом
2. Одбацује се захтев за обуставу извршења појединачних аката или радњи предузетих на основу одредбе Закључка наведене у тачки 1.

Образложење

Удружење јавних тужилаца Србије и Друштво судија Србије поднели су Уставном суду предлоге за оцењивање законитости дела одредбе одељка I тачка 1. Закључка наведеног у изреци. Предлагачи наводе да је оспорена одредба Закључка, којом су од „примене“ основице за обрачун и исплату плата утврђене тим закључком, изузети носиоци изборних функција у правосудју, несагласна са одредбама Закона о платама у државним органима и јавним службама, којима је прописано да се плате изабраних лица (међу којима су и носиоци правосудних функција) одређују на основу основице за обрачун плата коју утврђује Влада Републике Србије (чл. 2. и 3.). Из наведених одредаба Закона, по мишљењу предлагача, произилази да је основица за обрачун плата истоветна

за чланове Владе и носиоце правосудних функција, те да се оспореним закључком утврђена основица не може применити селективно само за обрачун плата чланова Владе, већ и за обрачун плата изабраних лица у правосудју. У предлозима се наводи да је оспорена одредба закључка несагласна и са одредбама Закона о јавном тужилаштву и Закона о судијама, којима је утврђен однос у платама носилаца правосудне и извршне власти, тако што је прописано да основна плата судије Врховног суда Србије не може бити нижа од основне плате министра у Влади, односно да основна плата председника Врховног суда Србије не може бити нижа од основне плате председника Владе. Предложено је да Уставни суд до доношења коначне одлуке обустави извршење појединачних аката или радњи предузетих на основу оспорене одредбе Закључка.

Влада Републике Србије у одговору наводи да је оспорени Закључак донет на основу одредбе члана 90. тачка 1. Устава којом је одређено да Влада води политику Републике Србије и извршава законе, друге прописе и опште акте Народне скупштине у складу с Уставом, и члана 3. став 1. Закона о платама у државним органима и јавним службама, према коме Влада утврђује основицу за обрачун и исплату плата у органима, организацијама и јавним службама. Влада истиче да се, у оквиру вођења политике плата определила да посебним закључцима утврђује основице за обрачун плата изабраних лица у правосудним органима, а посебно закључком за изабрана лица у Влади, и то на различитом номиналном нивоу. Влада сматра да у области политике плата у државним органима и јавним службама, има право да прописује више основица за обрачун и исплату плата.

Оспореном одредбом одељка I тачка 1. Закључка Владе Републике Србије 05 број 121-8431/2004 од 23. септембра 2004. године, прописано је да ће се плате изабраних лица из члана 7. Закона о платама у државним органима и јавним службама, осим за председника Републике, народне посланике и изабрана лица у правосудним органима, обрачунавати и исплаћивати почев од плате

за децембар 2004. године, по основици која износи 12.957,00 динара (8.824,00 динара нето).

Устав Републике Србије прописује: да уставотворна и законодавна власт припада Народној скупштини, да Републику Србију представља и њено државно јединство изражава председник Републике, да извршна власт припада Влади, а судска власт припада судовима, док заштита уставности као и заштита законитости у складу с Уставом, припада Уставном суду (члан 9); да права и дужности Републике Србије врше Уставом одређени републички органи (члан 70 став 1.); да Влада Републике Србије води политику Републике Србије и извршава законе, друге прописе и опште акте Народне скупштине у складу с Уставом; доноси уредбе, одлуке и друге акте за извршавање закона (члан 90. тач. 1. и 2); да су судови самостални и независни у свом раду и суде на основу Устава, закона и других општих аката (члан 96 став 1.); да је јавно тужилаштво самостални државни орган који гони учиниоце кривичних дела и других законом одређених кажњивих дела и улаже правна средства ради заштите уставности и законитости (члан 103. став 1).

Законом о платама у државним органима и јавним службама (Службени гласник РС, број 34/2001) уређен је начин утврђивања плата, између осталог и за: председника Републике, председника и потпредседника Народне скупштине, чланове Владе Републике Србије, судије Уставног суда, и изабрана лица у судовима и јавним тужилаштвима (члан 1. тачка 1). Плате изабраних лица утврђују се између осталог, на основу основице за обрачун плата, (члан 2), коју утврђује Влада, осим основице за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије, коју утврђује Административни одбор Народне скупштине (члан 3).

Законом о судијама (Службени гласник РС бр. 63/2001, 42/2002, 60/2002, 17/2003, 25/2003, 27/2003, 29/2004, 35/2004, 44/2004, 51/2004), прописано је: да судија има право на плату погодну да одржи његову независност

и сигурност његове породице и да се плата судија уређује законом, према мерилима одређеним овим законом (члан 4); да се плата судије одређује на основу основне плате (члан 30. став 1.); да основна плата судије Врховног суда Србије не може бити нижа од основне плате министра у Влади, те да је основна плата судије Апелационог суда, Вишег трговинског суда и Управног суда нижа за 6% од основне плате судије Врховног суда Србије, а основна плата судије другог непосредно нижег суда нижа је за 10% од основне плате судије непосредно вишег суда (члан 31); да основна плата председника Врховног суда Србије не може бити нижа од основне плате председника Владе, те да је основна плата председника Апелационог суда, Вишег трговинског суда и Управног суда виша за 5% од основне плате врховног суда Србије, да основна плата председника окружног и трговинског суда не може бити нижа од основне плате судије апелационог суда, а да основна плата председника општинског суда не може бити нижа од основне плате судије окружног суда (члан 32. ст.1 до 4.).

Законом о јавном тужилаштву (Службени гласник РС, бр.63/2001, 42/2002, 39/2003, 44/2004 и 51/2004) прописано је да јавни тужилац и заменик имају право на плату погодну да одржи њихову самосталност и сигурност њихових породица која се утврђује законом према мерилима одређеним овим законом (члан 34): да се основна плата јавног тужиоца и заменика израчунава исто као плата судије (члан 51): да је основна плата јавног тужиоца истоветна основној плати председника суда пред којим поступа, а да је плата заменика јавног тужиоца нижа за 7% од основне плате јавног тужиоца (члан 52. ст. 1 и 3).

Имајући у виду да се према Закону о судијама и Закону о јавном тужилаштву, основне плате изабраних лица у правосудним органима одређују у односу на основне плате

председника и чланова Владе, као и да се основица за обрачун и исплату плата која је утврђена оспореном одредбом Закључка Владе не односи на обрачун плата изабраних лица у правосудним органима, Уставни суд је оценио да су на тај начин повређене одредбе поменутих закона који уређују односе плата чланова Владе и носилаца изборних функција у правосудним органима. Из тих разлога оспорена одредба Закључка, по оцени Уставног суда није у сагласности са законом.

Полазећи од одредаба члана 119. Устава Републике Србије, којима је утврђено да закон, статута аутономне покрајине, други пропис или општи акт, мора бити сагласан с Уставом, као и да пропис или други општи акт републичког органа мора бити сагласан са законом (ст. 1 и 2.), Уставни суд је оценио да оспорена одредба Закључка није у сагласности са уставом.

Како је Суд донео коначну Одлуку, захтев за обуставу извршења појединачних аката или радњи је одбацио, сагласно одредби члана 42. став 3. Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука („Службени гласник РС”, бр. 32/91 и 67/93).

Полазећи од изнетог, а на основу одредаба (члана 46. тач. 1) и 2) и члана 47. тачка 2) Закона о поступку пред Уставним судом и правном дејству његових одлука Уставни суд је одлучио као у изреци.

На основу члана 130. Устава Републике Србије одредба одељка I тачка 1. у делу који гласи „И изабрана лица у правосудним органима” Закључка из тачке 1. изреке престаје да важи даном објављивања Одлуке Уставног суда у „Службеном гласнику Републике Србије.

IU број 164/2005
Председник
Уставног суда,
Слободан Вучетић, С.Р.

ИЗВЕШТАЈ СА СТРУЧНОГ САВЕТОВАЊА НА ТЕМУ НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ОДРЖАНОГ 26. 05. 2005. ГОДИНЕ У ПОЖЕГИ

пише:

Миодраг Плазинић – Председник одељења УТС за подручје окружног јавног тужилаштва Ужице

Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије у свом Плану и Програму предвидело је организацију стручних саветовања предавања и других облика стручног и професионалног усавршавања чланова Удружења.

Сходно томе, у организацији Удружења и уз финансијску и организациону подршку АВА СЕЕЛ планирано је одржавање саветовања на тему „Насиље у породици“ у седиштима подручних одељења Удружења па је 26. 05. 2005 године у Пожеги организовано и одржано саветовање на поменутој тему. Домаћин саветовања је Одељење Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије за подручје Окружног јавног тужилаштва Ужице.

Саветовању су присуствовали у име Удружења тужилаца Србије председник Удружења Бранислава Вучковић, потпредседник Златко Шуловић, Зоран Пешић, потпредседник Извршног одбора Удружења, чланови Извршног одбора Удружења Миленко Мандић и Љубиша

Драгашевић, чланови одељења Удружења тужилаца Србије за подручја Окружног јавног тужилаштва Ужице, представници Окружног јавног тужилаштва Чачак, Општинских судова из Пожеге, Ариља Косјерића, и Ивањице, представници СУП Ужице/ОУП Пожега, ПС Ариље и Косјерић, / представници центра за

социјални рад Пожега, Ужице, Косјерић Ариље, и Нова Варош, СОС Центра Ужице и Општинског органа за прекршаје из Пожеге, укупно око 65 учесника. Саветовањем је председавао председник одељења УТС за подручја Окружног јавног тужилаштва Ужице Плазинић Миодраг.

Саветовање су кроз поздравну реч отворили Бранислава Вучковић председник УТС, Златко Шуловић потпредседник УТС и Миленко Мандић члан ИО УТС и Окружни јавни тужилац из Ужица, који су се осврнули на значај теме саветовања, на нужност упознавања са новим тенденцијама у кривичном законодавству РС и са усклађивањем нашег кривичног законодавства са законодавством ЕУ.

Предавачи на саветовању су били:

- СЛАЂАНА ЈОВАНОВИЋ из Института за криминолошка и социолошка истраживања Београд са темом "Аспекти насиља у породици пре и поосле инкриминације."
- ЖАНА КУЗМАНОВИЋ, ДАНИЦА ВИДОВИЋ И САДИЈА ГИЦИЋ из Центра за социјални рад Београд, РУЖИЦА ЈЕЛИСАВАЦ из СОС Ужице и СВЕТАНА ЈОВАНОВИЋ из Центра за социјални рад Пожега сви на тему „Насиље у породици“ искуства Центра за социјални рад.
- МИЛОШ РАКИЋ начелник ОУП Пожега на тему „Полицијски аспект рада у вези насиља у породици са освртом на пројекат полиција у локалној заједници“ / у оквиру ове теме полазницима саветовања је презентован филм у двадесетпетоминутном трајању на поменуто тему а поводом реализованог пројекта у Пожеги у сарадњи са швајцарском организацијом SDC./
- МИОДРАГ ПЛАЗИНИЋ општински јавни тужилац из Пожеге и НЕВЕНА ПЕТРОВИЋ, студент пос. дипл.студија у Београду и приправник у Петом општинском тужилаштву у Београду на

темју „Процесуирање случајева насиља у породици - аспект Тужилаштва.“

- УРОШЕВИЋ ВИТОМИР, судија Општинског суда у Пожеги на тему „Процесуирање случајева насиља у породици - аспект Суда.“

Предавачи су, свако са свог аспекта и из свог домена на пригодан начин расветлили наведену тему илуструјући то случајевима из праксе, указујући на који начин се ова друштвено опасна појава третира у оквиру надлежности појединих органа, на који начин се остварује сарадња међу различитим државним органима у сузбијању насиља, како и у будућем раду темељније прићи решавању овог проблема и о другим спорним питањима везаним за ову проблематику.

Сви учесници саветовања су узели активну улогу кроз дискусију, кроз сугестије, критичке осврте на поједине реферате, предлоге и сугестије.

Општи закључак на крају саветовања је да је исто у потпуности успело, да су стечена нова сазнања, заузети одговарајући ставови у смислу уједначавања тужилачке праксе у поступању по предметима за кривично дело „Насиље у породици“ из члана 118 А

КЗ РС, и да оваква и слична саветовања на различите теме треба организовати што чешће како би што већи број носилаца јавнотужилачких функција био упознат са савременим правцима развоја нашег и упоредних кривичних законодавстава. Ово саветовање је и медијски пропраћено од стране ТВ Пожега сталних сарадника емисије „Рикошет“ која се емитује на подручју Републике Србије, а у вези саме теме у емисији ТВ Пожега „Безбедност“ емитованој 03. 06. 2005 године на ТВ Пожега приказан је четрдесетпетоминутни извештај.

Одељење Удружења тужилаца за подручје Округног јавног Тужилаштва Ужице је по општој оцини представника УТС једно од најактивнијих одељења у Удружењу. Од конституисања дана 27. 02. 2004 године до данас одржано је пет седница Одељења на којима су изабрани председник и секретар Одељења, донет је план и програм рада, пословник о раду... Свака од седница Одељења посвећена је актуелној проблематици везаној за рад Одељења, за рад Удружења у целини, на свакој седници се доносе одговарајуће одлуке, предлози и сугестије који се упућују Удружењу, све у циљу побољшања уставног положаја носилаца јавнотужилачких функција и пре свега чланова Удружења. На свакој седници се посвећује пажња и некој од стручних тема везано за рад тужилаштва што доприноси и знатном уједначавању тужилачке праксе и унапређује рад тужилаштва у целини. Чланови одељења су у 2004 и 2005 години преко својих представника у извршном

одбору у потпуности информисани о раду Удружења а и у више наврата су чланови Одељења учествовали на трибинама и конференцијама које је одржало Удружење, присуствовали су и седницама извршног одбора узимајући активно учешће у раду.

Као резултат активног деловања Одељења указана нам је част да међу првима будемо организатори овог по нама изузетно успешног саветовања где смо се бар се надамо, представили као добри домаћини.

У организацији Института за криминолошка и социолошка истраживања Београд и Више школе Унутрашњих послова, Земун, уз сарадњу и помоћ Министарства наука и животне средине Републике Србије у организацији саветовања и издавања публикација које је одржано у Будви од 08. – 10. јуна 2005. године, главна тема семинара је Казнено законодавство, прогресивна или регресивна решења. Уводна тема саветовања као и окосница читавог овог скупа, обзиром да су други реферати били у ближој или даљој вези, је предавање професора др. Зорана Стојановића са Правног факултета из Београда на тему **ПРАВНО – ФИЛОЗОФСKE КОНЦЕПЦИЈЕ У ПРЕДЛОГУ КРИВИЧНОГ ЗАКОНА СРБИЈЕ И КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ ЦРНЕ ГОРЕ** одакле Вас обавештавам о најбитнијим детаљима о којима говори предлог Кривичног законика Србије и Црне Горе.

„Свака реформа Кривичног законодавства се суочава са предходним питањем: да ли укинути превазиђене норме и увести нове или узети у обзир све захтеве који се пред савремено кривично право постављају? Значајане промене друштва у свим областима захтевају промене и у кривично-правној реакцији. Нови облици криминалитета захтевају адекватан одговор од стране кривичног права као што с друге стране нека понашања треба да престану да буду у сфери интересовања кривичног права.“

ПОЛАЗНА ОСНОВА ПРЕДЛОГА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Предлогом Кривичног законика границе Кривично правне заштите су доста широко постављене. Савремено Кривично законодавство показује тенденцију сталне експанзије, имало се у виду да одређене проблеме треба решавати и другим средствима, ипак је број новоуведених инкриминација премашио број оних које су укинуте. Због новог облика криминалитета, преузетих обавеза између међународних уговора као и непостојања или неразвијености других средстава за сузбијање друштвено опасних понашања.

Приликом израде Предлога узете су у обзир све околности које могу бити релевантне приликом стварања кривично-правних норми (ставови науке и судске праксе, морална схватања, ставови јавног мњења и др.), и није се радило о некритичком прихватању. Та решења су прилагођена потребама, приликама и друштвеној стварности у Србији. Једна

од карактеристика предлога јесте да су у њему задржана решења из нашег досадашњег Кривичног законодавства која су се показала добрим, иако би нека можда могла бити још боља, нису мењана због кратког времена у којем је требало израдити овај законски пројекат као и због става судске праксе која нерадо гледа на промене оних решења која у пракси нису стварала проблеме.

Кривичне санкције као једне од најдинамичнијих области Кривичног права су предмет интересовања овог Предлога и настојало се да се у ову област уведу одређене новине. У Општем делу уведене су нове кривичне санкције, а у Посебном делу су на другачији начин прописане казне за поједина кривична дела, односно извршена је јаснија диференцијација појединих кривичних дела према њиховој тежини. У односу на постојећа решења код неких кривичних дела прописана

је блажа казна (нехатна кривична дела, нека имовинска кривична дела), док је код других прописана строжа (најтежа кривична дела, облици оних кривичних дела који имају облике организованог криминалитета и др.). Посебно се водило рачуна о потреби да се путем Законских решења утиче на судску праксу, тако што ће се смањити број изрицаних условних осуда, повећати обим примене новчане казне. Прописани су казни распони који су и даље остали широки, што судској пракси даје одлучујућу улогу у вођењу казнене политике.

Полазна концепција у погледу усмерености кривично-правне заштите утицала је и на систематику Посебног дела која се разликује у односу на постојећу због другачијег одређивања групних заштитних објеката појединих кривичних дела, као и њиховог редоследа с обзиром на њихов значај, међусобну сродност и др. На првом месту су она кривична дела којим се напада на основна добра човека, а тек онда следе она која предвиђају или угрожавају општа добра.

НЕКЕ КОНЦЕПЦИЈСКЕ НОВИНЕ У ОПШТЕМ ДЕЛУ ПРЕДЛОГА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

На самом почетку предлога садржане су основне одредбе и њима се установљавају основни принципи кривичног права (на чело законитости, на чело кривице и на чело легитимности кривично-правне репресије), а прописана је и општа сврха кривичних санкција, настојало се да се ова начела формулишу декларативним констатацијама на што концизнији и прецизнији начин.

Концепцијске новине доносе одредбе које се односе на општа питања кривичног дела (његов општи појам, основи искључења противправности, облици и основи искључења кривице). Доследно је спроведена објективно – субјективна концепција кривичног дела. Садашње решење које, уз кривично дело, посебно издваја и кривичну одговорност схваћено субјективно даје основа да се кривично дело схвати кривично објективно, што данашња теорија не заступа, али је оно у нашој судској пракси присутно. Одустало се од уношења друштвене опасности као обавезног самосталног елемента, јер она може бити користан криминално – политички критеријум за законодавца, (тзв. Законодавни мотив инкриминисања) када одлучује о томе да ли ће неко понашање предвидети као кривично дело или не, али се она не сме наћи у позитивно-правној норми коју треба да примењују судови. Суд мора да утврди испуњеност четири елемента која свако понашање мора да поседује да би се радило о кривичном делу: да је предузета људска радња, да та радња може да се подведе под законски опис неког кривичног дела, да не постоји неки основ искључења противправности и да се таква противправна радња у Закону предвиђа као кривично дело, може учиниоцу приписати у кривицу. У вези с тим и Институт незнатне друштвене опасности је морао да доживи значајне промене. Поред промењеног назива (дело малог значаја) услови за његову примену су другачије формулисани. Најважнију новину представља услов који примену Института ограничава само на кривична дела за која је прописан затвор до три године или новчана казна и самим тим је искључена његова примена код тежих кривичних дела. За решавање проблема багателног кривичног дела прихватљива су решења

на плану кривичног процесног права (на челу опортунитета кривичног гоњења) јер се тиме избегавају нека правна питања везана за правну природу овог Института (он је основ искључења кривичне, али не и противправности уопште). Нове су и одредбе које регулишу питања силе и претње, тако да апсолутна, (неодољива) сила искључује постојање кривичног дела јер код оног ко је предузео радњу нема ни оног минималног субјективног супстрата који се захтева за радњу кривичног дела а то субјективно остварено је код лица која примењују апсолутну силу, што даје основа да то лице сматрамо извршиоцем.

У делу у коме су регулисани општи институти кривичног дела налази се и одредба која се односи на субјективни елемент кривичног дела и посебним члановима су регулисани неурачунљивост, скривена неурачунљивост (*actiones liberae in causa*) умишљај, нехат, одговорност за тежу последицу стварна и правна заблуда. Код свих ових института постоје одређене новине, али посебно треба указати на ново решење код правне заблуде и то: неотклоњива правна заблуда (тј. Заблуда коју учинилац никако није могао избећи) искључује кривичну одговорност, док отклоњива правна заблуда може бити основ за ублажавање казне.

У погледу стадиума у остварењу кривичног дела изостављене су припремне радње као општи институт, ипак, Предлог није у овом погледу сасвим доследан јер је код кривичних дела против Уставног уређења и безбедности предвидео кажњавање за његово припремање користећи при томе једно мешовито решење у односу на два позната начина предвиђања, кажњавања за припремне радње (као досадашњи чл.

18 ОКЗ) у чему се састоје припремне радње у једном заједничком члану (чл. 320), и додајући још једну специфичну припремну радњу за ово кривично дело.

У области саучесништва су изостављене одредбе о организовању злочиначког удружења. Неспорно је да организатор самим организовањем Удружења врши засебно кривично дело, али се то решава кроз Посебни део предвиђањем одговарајуће инкриминације. И кроз постојеће облике саучесништва, пре свега кроз подстрекивање и саизвршилаштво, може се сасвим адекватно реаговати на криминална понашања вођа криминалних банди који организују вршење кривичних дела, а не учествују непосредно у њиховом извршењу. У области Законског регулисања саучесништва прописани су услови када постоји саизвршилаштво, а да се није учествовало у радњи извршења (умишљај, остваривање заједничке одлуке и битан допринос извршења). Али и даље ће централно питање бити разграничење саизвршилаштва и помагања где би судска пракса и теорија морале да поставе критеријуме и то: шта је то обичан, а шта битан допринос извршењу кривичног дела. Унета је и одредба о лимитираној акцесорности која је значајна за кривичну одговорност саучесника обзиром да је кривица субјективни елемент кривичног дела за постојање кривичног дела довољно је да она постоји бар код једног учесника, а то не мора нужно бити извршилац. Ограничена акцесорност захтева да је извршилац предао радњу кривичног дела, као и да није искључена противправност радње.

Задржана су посебна правна одговорност за кривична дела учињена путем штампе и других средстава јавног информисања

и једина новина односи се на право лица која овде супсидијарно одговарају да не откривају аутора или извор информација, а да то за последици нема њихову кривичну одговорност као што је то случај са досадашњим решењем.

Предлог садржи позитивну генералну превенцију поред класичне генералне превенције која се настоји постићи углавном путем запређене казне. Предлог полази од тога да је сврха казне да се путем јачања моралних форми и друштвене осуде за учињено кривично дело утиче на потенцијалне учиниоце да не врше кривична дела.

У систему казни могу се уочити значајне новине. Као најтежа казна задржано је постојеће решење, (затвор у трајању од 40 година), мада постоје разлози и за доживотни затвор. То повишење општег минимума приликом прописивања казне у посебном делу је искоришћено само код малог броја најтежих кривичних дела. Од условног отпуста са издржавања казне затвора, предвиђено је да је суд надлежан о условном отпусту, али је укинута могућност да се условно осуђени отпусти после само једне трећине издржане казне. Уводе се две нове казне, рад у јавном интересу, и одузимање возачке дозволе. Новчана казна се одмерава у дневним износима. У предлогу треба истаћи одредбу којом су прописани услови за постојање продуженог кривичног дела. Ово се и раније примењивало од стране судске праксе, а да при томе није имало основа у Закону. Што се тиче одмеравања казни за стицај кривичних дела и код поврата као основа за пооштравање казне, предлог је укинуо једину могућност која за пооштравање казне постојала у нашем Кривичном праву, а могућност за

ослобађање казне обогођена је новим основама и то у случају поравнања починиоца и оштећеног, као и случају стварног кајања.

Посебна глава је посвећена условној осуди и судској опоми, обзиром да се оне и даље сматрају посебним типом кривичних санкција-мерама упозорења. Новине имају за циљ извесно сужавање примене ове санкције и то да се не може изрећи условна осуда ако је утврђена новчана казна, као и да су у случају учињеног новог кривичног дела (факултативан опозив) условна осуда може изрећи само још један пут. Унета је и забрана изрицања условне осуде учиниоцима кажњеним за неко умишљајно кривично дело, ако није протекло пет година од правоснажности одлуке којом је изречена казна затвора. Условна осуда са заштитним надзором је задржана.

У области мера безбедности предлог не доноси никакве концепцијске новине, сем што је код појединих мера разјашњено и експлицитно регулисано више питања које су била спорна са аспеката постојећих одредаба. Такође мера безбедности обавезног лечења алкохоличара и наркомана је раздвојена на две мере, с обзиром да се ради о две категорије учинилаца. Као нова мера безбедности предвиђено је јавно објављивање пресуде.

Институт правних последица осуде је задржан. Посебна глава, као и до сада посвећена је рехабилитацији, престанку правних последица осуде и давању података из казнене евиденције, али је кроз ове одредбе спроведена нова концепција рехабилитације која подразумева брисање осуде као и престанак свих њених правних последица и давање статуса неосуђиваности, нарочито код

лакших осуда није оправдано да осуђени трпи негативне последице целог живота. Међутим, друштво не може према осуђеним лицима у погледу погодности бити неограничено великодушно, и зато до тога може доћи само под одређеним условима које закон прецизно прописује и који се разликују код Законске и судске рехабилитације.

Такође, предвиђено је којим се субјектима могу давати подаци из казнене евиденције, као и сами садржаји евиденције.

У погледу регулисања две области и то прве - малолетничко кривично право које због бројних специфичности заслужује доношење посебног Закона и друге где је реч о сложеној проблематици одговорности за кривична дела правних лица, предлог не заузима став, те ће проблематика бити регулисана посебним законом.

НЕКЕ ВАЖНИЈЕ НОВИНЕ У ПОСЕБНОМ ДЕЛУ ПРЕДЛОГА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Нови облици криминалитета у неким областима увођење посебних главних кривичних дела (кривична дела против интелектуалне својине, против безбедности рачунарских података, против животне средине и др.), довели су да посебни део доживи значајне трансформације у односу на постојеће стање. Ново кривично дело јесте и лишавање живота из самилости што представља привилегован облик убиства. Нова је и инкриминација мучења, она обухвата не само службено лице као извршиоца већ и извршилац може бити

било које лице, а та чињеница је од значаја за разликовање основног и тежег облика кривичног дела.

Ратификацијом Римског статута створена је обавеза да у наше право унесемо институт командне одговорности. Уведено је засебно кривично дело спречавања вршења кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом. Као извршилац овог кривичног дела јавља се војни заповедник или други претпостављени који не предузме одговарајуће мере за спречавање вршења међународних кривичних дела од стране својих потчињених. Направљена је значајна разлика између умишљајног и нехатног облика у погледу прописане казне. Предвиђен је и тежи облик кривичног дела непријављивање кривичног дела и учиниоца уколико службено и одговорно лице не пријави кривично дело свог подређеног које је он учинио при вршењу службе, радне или војне обавезе, а ту се ради не само о кривичним делима на која се односи командна одговорност него и на друга најтежа кривична дела.

Код кривичних дела против части и угледа није посебно инкриминисано излагање порузи највиших представника органа државне власти, нити се пак предвиђа кривично гоњење по службеној дужности код увреда и клевете уколико су учињена према службеном или војном лицу у вези са вршењем његове функције.

Кривична дела против полне слободе осим новог назива садрже и више значајних новина. Кривично дело силовања је конципирано на нови начин, извршилац може бити лице како мушког тако и женског пола, а то се исто односи и на пасивни субјект. Радња извршења осим

обљубе, обухвата и оне радње које се са њом могу изједначити, реч је о аналном и оралном коитусу. Остале радње које су до сада биле обухваћене, инкриминацијом блудних радњи ипак се не могу изједначити са ове три врсте сексуалног акта, па се с тога изједначавају у посебно кривично дело које је забрањено блажом казном (недозвољене полне радње). Кривично дело сексуалног злостављања задржано је у измењеном облику као лакши облик кривичног дела недозвољених полних радњи, али уз прављење јасне дистинкције у односу на физичке полне радње које подразумевају телесни контакт.

Познато је да кривично правна концепција сузбијања неовлашћене производње држања и стављања у промет опојних дрога изазива више дела и критика, она је у основи задржана, али се уводи новина – факултативни основ уколико се дрога држи ради сопствене употребе уз шта је могуће изрећи меру безбедности (обавезно лечење наркомана).

Код кривичних дела одавања тајне уведен је појам тзв. илегалне тајне, не сматрају се тајним, иако су таквим проглашени подаци или документа који су управљени на тешке повреде основних права човека, или на угрожавање Уставног уређења и безбедности Србије или СЦГ као и подаци или документи који за циљ имају прикривање учињеног кривичног дела за која се по Закону може изрећи казна од пет година или тежа казна. Непружањем кривично правне заштите у случајевима злоупотребе и друге државне тајне криминална зона код ових кривичних дела је сужена и циљ је да се не сме штитити нешто што је нелегално проглашено правним добром позивањем на више интересе.

Нека кривична дела нису нашла своје место у предлогу, то се односи на кривично дело крађе возила, као и на кривична дела корупције која садрже кривична дела чији се законски опис углавном подудара са постојећим тако да њихово изостављање не предвиђа декриминализацију.

ЕТИКА

Удружење тужилаца Србије је на својој трећој Скупштини усвојило Етички кодекс. Усвајањем овог акта, чланови Удружења су први пут добили писана правила понашања тужилаца у свом раду, а и у приватном животу. Мерила, садржана у Кодексу, установљавају и одговорност и за понашање које не представља разлоге за разрешење, или садрже у себи обележја кривичног дела, тако да су чланови Удружења, усвајањем Кодекса, прихватили за себе и већу одговорност од законом прописане.

Основна примедба Кодексу је што је он Кодекс Удружења, а не и кодекс целог Тужилаштва, па самим тим и не обавезује јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца који нису чланови Удружења. Како је искључење из Удружења, сходно Статуту, најстрожа дисциплинска мера која се може изрећи за кршење одредаба Кодекса, колеге који нису чланови удружења не могу сносити никакве последице због поступака противних Кодексу. Ова примедба је сасвим основана. Било би заиста најбоље да Јавно тужилаштво има Етички кодекс, као аутономни акт, међутим доношење оваквог акта није могуће јер важећи Закон о јавном тужилаштву не познаје било какав облик тужилачке самоуправе, а доношење Кодекса у форми обавезног упутства Републичког јавног тужиоца не би пред-

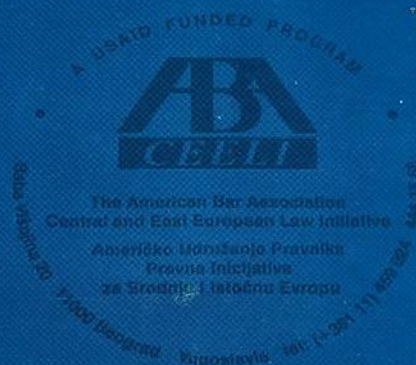
стављало утврђивање правила понашања као израз слободне воље јавних тужилаца и заменика, што би Етички кодекс морао бити. Зато подршка Кодексу од стране Републичког јавног тужиоца и његова најава да ће се максимално заложити да овај Кодекс представља обавезна правила понашања за цело Јавно тужилаштво је више него добродошла.

На округлим столовима који су претходили утврђивању коначног текста Кодекса и његовом усвајању могло се чути да су се тужиоци понашали у складу са правилима Кодекса и док Кодекс није постојао у писаном облику. У највећој мери то је тачно, али је такође тачно и да је скоро свако од нас некада имао неку дилему моралне природе. Можда те дилеме овај први текст Кодекса и није отклонио, али је учињен први корак ка решавању могућих проблема Етичког карактера. Иако сада имамо Етички кодекс, могуће дилеме се могу јавити. На пример, постоји велико интересовање јавности за неки од предмета у коме поступате, да ли им можете дати информације, које информације им можете дати, можете ли коментарисати ток главног претреса у медијима (како то иначе редовно чине адвокати) и у којој мери, можете ли приватно ићи на скупове политичке природе (нпр. Предизборни митинг) иако нисте члан политичке странке, можете ли

приватно дати правну помоћ на пријатељској или рођачкој основи, без било какве накнаде, у правној ствари у којој не поступате и слично. Можда на слична питања ни само доношење Кодекса није дало потпуне одговоре, па је редакција Тужилачке речи одлучила да уведе сталну Етичку рубрику. Ову рубрику би уређиали управо ви, наши читаоци, изношењем својих дилема и постављањем питања. Одговоре на ова питања би потражили од судија нашег Дисциплинског суда, који су заменици Републичког јавног тужиоца. На овај начин, направили би и други корак ка решавању проблема етичке природе на које наиђемо. Са друге стране, етичка рубрика би била отворена и за аналитичке текстове и коментаре о етичким питањима.

Зато, поштоване колеге, позивамо вас да нам пишете о проблемима етичке природе на које сте наишли, да јавно поставите питања са којима сте се суочили. Одговоре на ова питања потражићемо заједно са колегама из Дисциплинског суда и Републичког јавног тужилаштваа. Тако ћемо допринети пуном афирмисању Етичког кодекса, али и његовом поправљању и прилагођавању потребама које живот и пракса намећу.

Радован Лазић, уредник ТР

"This manual has been produced with financial assistance of U.S. Agency for International Development (USAID) under the terms of its Co-operative Agreement with the American Bar Association Central European and Eurasian Law Initiative (ABA/CEELI). The contents of this manual are the responsibility of the author(s) and do not necessarily reflect the views of ABA/CEELI, USAID or the United States Government".

„Штампање овог материјала омогућено је уз финансијску помоћ Агенције САД за међународни развој на основу Кооперативног споразума са Америчким удружењем правника Правна иницијатива за Средњу Европу и Евроазију. Мишљења и становишта аутора изнета у овом приручнику не морају неизоставно представљати и мишљења АБА/СЕЕЛ, Агенције САД за међународни развој и Владе САД“

Уредник

Радован Лазић, Општински јавни тужилац у Бачкој Тополи

Редакција

Бранислава Вучковић, Општински јавни тужилац у Панчеву

Александар Милосављевић, заменик јав. тужиоца у Посебном одељењу за орг. криминал

Мирко Гашовић, Општински јавни тужилац у Сенти

Јелена Стојаковић, заменик Општинског јавног тужиоца у Зрењанину

Бранислав Татић, заменик Општинског јавног тужиоца у Зрењанину

Светислав Рабреновић, тужилачки сарадник у Тужилаштву за ратне злочине

Дизајн и припрема: Милорад Митић